

Samuel Larsson

Kommunstyrelsen

Svar på motion från Carolin Robson (MP) om införande av medborgarförslag enligt kommunallagen

Ärende

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 8 och den 11 november 2021 (§ 146) väckte Carolin Robson (MP) en motion om införande av medborgarförslag enligt kommunallagen.

Av slutsatserna i 2014 års Demokratiutredning (SOU 2016:5) följer att ett införande av medborgarförslag ger begränsade demokratieffekter. Utöver detta kan det uppmärksammas att förfarandet skulle ta tid och resurser i en inte obetydlig omfattning varför ett införande av medborgarförslag troligtvis inte skulle låta sig göras med befintliga personalresurser.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

I ärenden om beredning av motioner lämnas förslag till beslut av kommunstyrelsens ordförande.

Kommunledningskontorets utredning

Av 8 kap 1 § kommunallagen följer att den som är folkbokförd i kommunen får, om kommunfullmäktige har beslutat det, väcka ärenden i fullmäktige (medborgarförslag). Av 5 kap 23 § kommunallagen följer vidare att kommunfullmäktige får överlåta till styrelsen eller annan nämnd att besluta i ett ärende som har väckts genom medborgarförslag, utom i de fall som anges i 5 kap 1 § kommunallagen, det vill säga de ärenden som är av principiell beskaffenhet eller av annars större vikt.

Nämnda bestämmelser innebär att en kommun har möjlighet att låta kommunmedlemmar väcka ärenden direkt i kommunfullmäktige genom ett så kallat medborgarförslag. Förutsättningen är att kommunfullmäktige beslutat att införa förfarande om medborgarförslag.

Termen medborgarförslag används för att särskilja initiativen från sådana initiativ som väcks av enskilda förtroendevalda genom motioner. Skulle kommunfullmäktige införa medborgarförslag gäller det generellt och en individuell prövning av om ärendet får väckas – eller inte – får inte förekomma (prop 2001/02:80 s 142).

Samuel Larsson

I likhet med vad som gäller för motioner finns en strikt skyldighet att besluta i väckta ärenden. Om ett medborgarförslag rör myndighetsutövning mot enskild eller en fråga som inte ryms inom den kommunala kompetensen måste kommunfullmäktige fatta ett formellt beslut i ärendet (prop 2001/02:80 s 143).

Det innebär exempelvis att om ett inkommet medborgarförslag skulle avse en fråga som faller utanför den kommunala kompetensen kan förslaget inte avvisas utan måste beredas och avslås av kommunfullmäktige (SKR, Kommunallagen, 6 uppl, s 380).

Medborgarförslag skall beredas innan beslut fattas. Det ankommer på kommunfullmäktige att i sin arbetsordning ange närmare regler om beredningen av medborgarförslag. Om ett medborgarförslag väckts i en fråga som ska handläggas av en nämnd kan kommunfullmäktige besluta att överlämna frågan till berörd nämnd för vidare handläggning (prop 2001/02:80 s 142). Den exakta omfattningen av beredningen beror på ärendets karaktär. Beredningsarbetet i olika ärenden kan göras mer eller mindre omfattande och utförligt (prop 2001/02:80 s 54).

Av betänkandet från 2014 års Demokratiutredning ”Låt fler forma framtiden!” (SOU 2016:5) framgår av kommunernas erfarenheter att hanteringen av medborgarförslag utgör ett administrativt tungt förfarande. Dessutom kräver de förslag som avslås en utredning och sammantaget blir administrationen omfattande – även för det fall att kommunfullmäktige hänskjutit ärendet till nämnd för att handläggas där (a a, s 497).

Utredningen framför att Umeå kommun valde år 2015 att avskaffa medborgarförslaget på grund av arbetsbördan och den låga andel förslag som bifallits (10 av totalt 319 förslag). Ett förslag beräknas i snitt ta tolv arbetstimmar i anspråk. Även Melleruds kommun har valt att ta bort möjligheten för kommuninvånarna att lämna medborgarförslag med motivet att det var för tungrott. Några kommuner uppgav i utredningen att det var vanligt att enskilda personer lämnade flera förslag och att det ofta rör sig om ärenden som är synpunkter och klagomål, men som ändå måste hanteras av den politiska organisationen (a a, s 497).

Utredningens slutsats är att medborgarförslag gett begränsade demokratieffekter. Medborgarförslag har främst använts som en förslagslåda eller en synpunktshantering för vardagsnära frågor och de fåtal personer som lämnar förslag är inte representativa för befolkningssammansättningen i dess helhet. I utredningen framförs att medborgarförslag dessutom tenderar att skapa en relation mellan enskilda medborgare och förtroendevalda, men inte mellan de förtroendevalda och sammanslutningar av medborgare. Enskilda förslag stimulerar därmed inte

Samuel Larsson

till en vidare dialog och ger heller ingen antydning om det finns en stark opinion i den fråga som väcks (a a s 46).

Kommunledningskontorets yttrande

Av slutsatserna i 2014 års Demokratiutredning (SOU 2016:5) kan kommunledningskontoret konstatera att ett införande av medborgarförslag ger begränsade demokratieffekter. Utöver detta kan det uppmärksammas att förfarandet skulle ta tid och resurser i en inte obetydlig omfattning varför ett införande av medborgarförslag troligen inte skulle låta sig göras med befintliga personalresurser.

Konsekvenser för barn och unga

Det är oklart i vilken omfattning förslaget ger konsekvenser för barn och unga. Ett införande av medborgarförslag är potentiellt positivt för barn och unga i och med att gruppen skulle omfattas av förslagsrätten.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet utgör ett utredningsuppdrag och får inga ekonomiska konsekvenser.

Johan Lindberg
Kommundirektör

Patrik Hansson
Administrativ chef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Svar på motion från Carolin Robson (MP) om införande av medborgarförslag enligt kommunallagen
2. Ordförandens förslag
3. Motionen